

Το λαϊκό-θρησκευτικό δρώμενο της «Βροχοφόρας Πιρπιρούνας» στον Κοκκινοπλό Ολύμπου (Βασίλειος Καϊμακάμης, Αναπλ. καθηγητής ΤΕΦΑΑ-ΑΠΘ)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Ο Κοκκινοπλός Ολύμπου είναι ένα μικρό χωριό, του οποίου η ιστορία χάνεται στα βάθη των αιώνων. Προπολεμικά ήταν μια απόκεντρη, αλλά ακμάζουσα κωμόπολη, ο ετήσιος κύκλος της οποίας ήταν γεμάτος έθιμα, θρησκευτικές γιορτές και λαογραφικά δρώμενα. Κυρίαρχο ρόλο σε πολλές από αυτές τις δραστηριότητες έπαιζε η γυναίκα, ενώ σε κάποια δρώμενα, όπως η «Βροχοφόρα Πιρπιρούνα» είχε την αποκλειστικότητα. Το παραπάνω δρώμενο, που μεταξύ άλλων, συνοδευόταν από χορούς και τραγούδια είχε σχέση με τη βροχόπτωση, τη βλάστηση και την καλή σοδειά. Σκοπός της εργασίας αυτής ήταν να ερευνηθεί, να καταγραφεί και να αναδειχθεί η θέση της γυναίκας στην κοινωνική ζωή των Κοκκινοπλιτών και κυρίως στο βροχοφόρο λαογραφικό-θρησκευτικό δρώμενο της «Πιρπιρούνας».

Λέξεις κλειδιά: Κοκκινοπλίτισα, γυναίκα, Βροχοφόρος, Πιρπιρούνα, ανομβρία,

θρησκευόμενοι, χοροί, τραγούδια, βροχόπτωση.

Μέθοδος

Η παρούσα μελέτη επιχειρεί να ερευνήσει, να καταγράψει και να αναδείξει τη θέση της γυναίκας στον Κοκκινοπλό Ολύμπου και κυρίως στο δρώμενο της «Βροχοφόρας Πιρπιρούνας», όπως το διοργάνωναν οι Κοκκινοπλίτισες του παλιού καιρού και το αναβιώνουν οι σύγχρονες. Η μέθοδος που χρησιμοποιείται είναι αυτή του πεδίου αναζήτησης. Η συλλογή των δεδομένων έγινε με βάση την αρχειακή ιστορική έρευνα και επικεντρώθηκε επίσης στο να δοθεί ερμηνεία στο βαθύτερο νόημα του παραπάνω δρώμενου.

Η συλλογή του υλικού για τη συγγραφή της παρούσας εργασίας βασίστηκε σε γραπτές πρωτογενείς πηγές, στην επιτόπια έρευνα (συμμετοχική παρατήρηση) και στα βιώματα του ιδίου του συγγραφέα στις δεκαετίες 50΄, 60΄ και 70΄.

Σύντομη αναφορά στον Κοκκινοπλό, στο φυσικό περιβάλλον και στην πολιτιστική και θρησκευτική ζωή των Κοκκινοπλιτών

Ο Κοκκινοπλός βρίσκεται στην επαρχία Ελασσόνας στα σύνορα Θεσσαλίας και Μακεδονίας, σε υψόμετρο 1.250 μέτρων του νοτιοδυτικού αυχένα του Ολύμπου. Προπολεμικά και πριν την ολοσχερή του πυρπόληση από τα γερμανοϊταλικά στρατεύματα (1943), ήταν μια ευημερούσα κωμόπολη με 3.500 κατοίκους, της οποίας η ιστορία χάνεται στα βάθη των αιώνων (Καλογιάννης, 1955, Καϊμακάμης 2007).

Σήμερα οι Βλαχόφωνοι Κοκκινοπλίτες, συγκροτούν τέσσερα διαφορετικά χωριά (Κοκκινοπλός, Καλύβια, Ασπρόχωμα, Δίον), αλλά και αρκετές συνοικίες σε διάφορες πόλεις (Ανδρομάχη Κατερίνης, Νέα Ευκαρπία Θεσσαλονίκης). Μέσα από τους πολιτιστικούς συλλόγους, αλλά και την κοινωνική και οικογενειακή ζωή κρατούν λίγο ή πολύ αρκετές παραδόσεις, που έχουν τις ρίζες τους στους προπάτορές τους. (Καϊμακάμης, 1984).

Οι Κοκκινοπλίτες των περασμένων εποχών ήταν απομονωμένοι, αλλά ερωτευμένοι με τον τόπο τους και δεμένοι με τις ρίζες τους, την παράδοσή τους και κυρίως τη θρησκεία τους. Σημείο αναφοράς και επίκεντρο όλων των Κοκκινοπλιτών του κόσμου ήταν και είναι η παμπάλαια εκκλησία της Αγίας Παρασκευής, η οποία θεωρείται προστάτιδα των απανταχού Κοκκινοπλιτών.

Η ιδιοσυγκρασία των ορεσίβιων κατοίκων, το μεγάλο υψόμετρο του χωριού, η απρόσιτη τοποθεσία και το γεγονός ότι στο διάβα των αιώνων δεν κατοίκησαν εκεί ποτέ αλλόθρησκοι, αλλοεθνείς και αλλόγλωσσοι, συνέβαλλαν στην ανάπτυξη ενός ιδιόμορφου γηγενούς κοκκινοπλίτικου «μικροπολιτισμού» (Αδάμου, 1992). Έτσι κάποια ήθη, έθιμα και λαογραφικά δρώμενα, που ήταν πανελληνίως γνωστά, στον Κοκκινοπλό μπορεί να ήταν άγνωστα ή τροποποιημένα, ενώ κάποια άλλα έμειναν αναλλοίωτα από την αρχαία εποχή ή εμφανίστηκαν και εξελίχθηκαν μόνο στο χωριό αυτό. Κυρίαρχο ρόλο σε όλα αυτά είχαν τα στοιχεία, που έχουν σχέση με τη φύση, τη βροχόπτωση, τη βλάστηση, την ευγονία, την καρποφορία και την κτηνοτροφική παραγωγή, αφού οι Κοκκινοπλίτες ήταν κατ' εξοχήν γεωργοκτηνοτρόφοι (Καλογιάννης, 1995).

Ας σημειωθεί ότι, παρόμοια δρώμενα με επικλήσεις και προσευχές στο Δία για βροχόπτωση σε περίοδο ανομβρίας, λάμβαναν χώρα και στην Κρανώνα, την σχετικά γειτονική με τον Κοκκινοπλό πόλη της αρχαίας Θεσσαλίας (Αντίγονος Καρύστιος, 15).

Σε πολλά από τα δρώμενα των Κοκκινοπλιτών συμμετείχαν μόνο άνδρες (καρναβάλι), σε κάποια μόνο γυναίκες (Βροχοφόρος Πιρπιρούνα, Αη Θόδωρος), ενώ σε κάποια άλλα άνδρες και γυναίκες (αποκριάτικα δρώμενα).

Η σχέση των Κοκκινοπλιτών με τον ζωοδότη και προστάτη Όλυμπο, το βουνό των θεών και των μύθων ήταν πολύ ιδιαίτερη. Πίστευαν ότι σε αυτόν όφειλαν τη ζωή τους, την ελευθερία τους, την Ορθοδοξία και την Ελληνικότητά τους. Γι' αυτό στις ευχές, στις προσευχές, στις επικλήσεις και στα διάφορα λαϊκά δρώμενα το ιερό βουνό κατείχε κυρίαρχη θέση. Η λαϊκή μούσα πολύ συχνά τον θεοποιούσε, ή τον προσωποποιούσε, γι' αυτό συνδιαλεγόταν μαζί του, του διατύπωνε παράπονα,

εξέφραζε τον θαυμασμό, ή του ζητούσε χάρες (Καϊμακάμης, 1984, Ολύμπιο Φως, 1(1986)9-11).

*-«Βάστα βρε γέρο Έλυμπε, βάστα την καταχνιά σου
ώσπου να διάβει η κλεφτουριά να διάβει ο Παναγιώτης...».*

*-«Δεν το θαρρούσα Έλυμπε το Μάη να σκοτιδιάσεις,
τον Μάη να ρίξεις τη δροσιά το θεριστή χαλάζι...».*

Επίσης δεκάδες ευχές είχαν ως πρότυπο και επίκεντρο τον Όλυμπο, όπως «Να ζήσης χρόνια πολλά, σαν τον Έλυμπο να γίνεις», ή «δυνατός, ελεύθερος και φοβερός, σαν τον Έλυμπο να γίνεις».

(συνεχίζεται)